Věnování z jmění nemocenské pokladny na stavbu chorobince a útulny. Usnesení valné hromady z 11. května 1919 o věnování 7000 K z jmění společenstevní nemocenské pokladny v N., náleží především vytknouti, že zákonitost jeho posuzovati lze toliko podle zákonných norem, které tehdy byly v platnosti, tedy podle předpisů §§ 121 a násl. živnostenského řádu a zákona o nemocenském pojištění z 30. března 1888, č. 33, a z 20. listopadu 1917, č. 457 ř. z. § 121, odst. 14. živnostenské novely z roku 1907 vyslovuje zásadu, že peněz pokladny nemocenské smí býti užito toliko k účelům této pokladny. Účelem pokladny, o níž tu jde, však jest podle odst. 1. § 121 ve znění zákona z 3. prosince 1917, č. 475 ř. z. podpora příslušníků společenstva (pomocníků a učňů) pro případ nemoci, poskytování podpor šestinedělkám a pohřebného. Souhlasně s těmito předpisy označuje § 1 stanov společenstevní nemocenské pokladny v N. za účel její nemocenské pojištění živnostenského pomocného dělnictva zaměstnaného u členů společenstva, čítaje v to i učně, způsobem a ve výši stanovené živnostenským řádem pozměněným zákonem ze dne 3. prosince 1917, č. 475 ř. z., jakož i zákonem o nemocenském pojištění ze dne 30. března 1888, č. 33 ř. z. a ze dne 4. dubna 1889 ř. z. č. 39 pozměněným zákonem ze dne 20. listopadu 1917, č. 457 ř. z.

Nemůže býti sporu o tom, že účel věnování částky 7000 K, na němž se usnesla valná hromada, konaná dne 11. května 1919, t. j. stavba chorobince a útulny pro vrátivší se invalidy a sirotky po padlých chudých členech ze zmíněných tam obcí, není totožným s účelem nemocenské pokladny živnostenských pracovníků při společenstvu v N., obsaženým v § 1 stanov.

Veřejnoprávní pojišťovny byly arciť podle § 1 cís. nař. ze dne 29. listopadu 1914, č. 330 ř. z. po dobu mimořádných poměrů vyvolaných válečným stavem zmocněny, se schválením dozorčího úřadu vynakládati obnosy své výkonnosti přiměřené na provedení anebo podporu opatření, která jsou způsobilá odvrátiti zvláštní válkou a jejími důsledky přivoděná nebezpečí pro zdraví nebo výdělkovou způsobilost pojištěnců. Nebylo tudíž zásadně zákonné překážky, aby i nemocenská pokladna živnostenských pracovníků při společenstvu v N. částku k účelům právě uvedeným za podmínek tam blíže stanovených věnovala; avšak byla by tak mohla učiniti jen ve prospěch členů u ní pojištěných a nikoliv i na stavbu chorobince a útulny, jež určena byla podle znění protokolu valné hromady z 11. května 1919 pro invalidy bez zřetele na to, zdali jsou členy pokladny čili nic. Nehledě však k tomu ze spisů vysvítá, že pokladna věnovala shora uvedený obnos 7000 K, aniž by si vyžádala potřebné schválení dozorčího úřadu, jenž o něm zvěděl teprve z likvidačního účtu předloženého zprávou z 15. prosince 1920.

Nejvyšší správní soud nemohl tudíž nalézti, že by naříkané rozhodnutí, pokud jím potvrzeno bylo zrušení zmíněného usnesení valné hromady z 11. května 1919, odporovalo zákonu.

Pak nelze však shledati nezákonnou druhou část naříkaného rozhodnutí vyslovující, že J. K. jest povinen obnos 7000 K uložený v Občanské záložně v N. vyzvednouti a do 4 neděl u okresní správy politické v Ž. složiti, aby se zbývajícím jměním zrušené společenstevní nemocenské pokladny v N. odevzdán byl okresní nemocenské pokladně v Ž. ve smyslu čl. XXIV. zák. ze dne 15. května 1919, č. 268 Sb. z. a n.

V době, kdy dozorčí úřad vydal stěžovateli výměr ze dne 10. února 1922, č. 55.647, byl v účinnosti zákon o nemocenském pojištění z 15. května 1919, č. 268 Sb. z. a n., v důsledku něhož zrušení společenstevní pokladny nevyhovující § 11 (čl. XXI. odst. 1. cit. zákona) mezi nimi i společenstevní

nemocenská pokladna, o niž jde, o kteréžto okolnosti mezi stranami není sporu. O jmění této společenstevní pokladny platil pak předpis čl. XXIV. cit. nem. zákona, podle něhož likvidace pokladny se má provésti dle obdoby v § 42 a) nem. zákona ze dne 30. března 1888, č. 33 ř. z., ve znění zákona ze dne 20. listopadu 1917, č. 457 ř. z., což znamená, že jmění zrušené nemocenské pokladny připadá těm okresním nemocenským pokladnám, jichž členy se stali bývalí členové společenstevní nemocenské pokladny, t. j. v tomto případě okresní nemocenské pokladny v Ž.

(Nález nejv. spr. soudu z 12. prosince 1923, č. 21.206/23.)

K §§ 1 a 3 n. z. Volontéři a kancel. praktikanti u soudů nepodléhají nem. poj. povinnosti. § 1 zákona o nemocenském pojištění ze dne 15. května 1919, č. 268 Sb. z. a n., jenž stanoví všeobecné zásady o pojistné povinnosti, váže povinnost tuto na předpoklad, že osoby, o něž jde, vykonávají práce a služby na základě poměru pracovního, služebního neb učňovského. Zásada tato platí — jak vysvítá z ustanovení § 3-i pro posuzování pojistné povinnosti státu a dalších tam uvedených veřejných korporací, neboť podle tohoto ustanovení nevztahuje se na ně pojistná povinnost podle § 1, jen pokud mají v případě onemocnění proti svému zaměstnavateli nárok na služné aspoň po dobu 1 roku. Pracovním a služebním poměrem rozuměti jest poměr mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem, podle něhož tento projevuje ochotu vykonávati určité práce a služby a zaměstnavatel přijímá projevenou pohotovost na vědomí a ji disponuje. Jde tu tedy o souhlasný projev vůle obou stran, což neznamená nic jiného nežli uzavření smlouvy mezi oběma stranami buďto výslovně anebo konkludentním jednáním.

S tohoto hlediska není však pracovní čili služební poměr všeobecně nic jiného nežli poměr, jenž založen jest na služební smlouvě po rozumu § 1151 všeobecného občanského zákoníka, podle něhož vzniká služební smlouva, zaváže-li se někdo konati jinému po nějakou dobu služby. Jest pak podstatnou značkou služební smlouvy a služebního poměru, že na vykonávání služeb přísluší zaměstnavateli nárok.

Tohoto předpokladu však u volontérů a kancelářských praktikantů zaměstnaných u soudů není. Neboť osoby, jejichž pojistnou povinnost vyslovilo naříkané rozhodnutí, nejsou ve státní službě, nejsou ve služebním poměru ku státu.

Neboť dle předpisů upravujících poměr těchto kategorií, totiž podle výnosu ministerstva spravedlnosti ze dne 22. srpna 1904, č. 17.616, obsahujícího předpisy o volontérech a podle nařízení ministerstva spravedlnosti ze dne 18. července 1897, č. 170 (§ 25) o úpravě právního poměru kancelářských praktikantů jak volontéři, tak i kancelářští praktikanti připouštějí se toliko k praxi, státu však z připuštění jejich nevzniká nárok na to, aby jemu skutečně konali služby. Účelem jejich zaměstnání není konání služeb státu, nýbrž vlastní průprava a výcvik, k čemuž jim stát pouze poskytuje příležitost, aby získali vědomostí a praxe pro své další životní povolání, ať v soukromé, ať ve státní službě. Schází tudíž dle názoru nejvyššího správního soudu podstatný předpoklad smlouvy služební a služebního poměru ke státu, t. j. povinnost státu konati služby a nárok státu na ně. Nekonají-li však osoby, o něž jde, práce na základě poměru pracovního neb služebního, pak schází i podmínka pojistné povinnosti po rozumu § 1 nem. zákona, jenž předpokládá konání prací a služeb na základě poměru pracovního neb služebního.

(Nález nejv. správ. soudu z 23. ledna 1924, č. 913/24.)